

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:
1 aasta peale Kr. 1 80
 $\frac{1}{2}$ aasta peale " 1.—
 $\frac{1}{4}$ aasta peale " 0.50

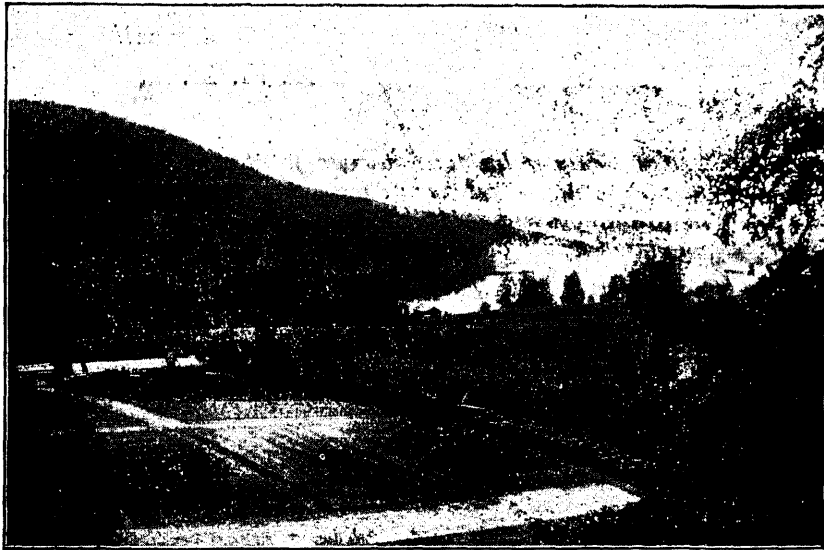
KUULUTUS-HINNAD:
1 lehekülge . . . Kr. 30.—
 $\frac{1}{2}$ lehekülge . . . " 15.—
 $\frac{1}{4}$ lehekülge . . . " 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4

Nr. 8

OKTOOBER!

1929

Soome noored põllutööl.

Nakõala Hiltulanlahe — Põhja Savo rahvakooli kultuurpõllud,
piiratud Soome ilusa järvmastikuga.

SISU: Kuulaule — Linda Laarman. Noorsugu ja rahuade — Rich. Peedov.
Muljeid Soomest (järg) — A. Meikop. Sportlikul uudismaal — -dk. Dollarite-
maa noorpõlv — Anonymus. Noorsootöö mait. Kaleidoskoop — Ed. Riisman.
Pilte, kuulutusi j. m.

Kuulaule.

Linda Laarman.

I.

*Kuul täna õhtul vana rauga väsiind ilme —
suus hallid pilvehabemed ja ymber silme
hulk kortse. Kyyrus kykitab ja vahib juhmilt
kuis loodetaevas veretab veel ysna tuhmilt.*

*Yksteise järel täheerne terakesi
taas taevalaual' poetab nägematu käsi.
Aegajalt kuna loodes ehapuna kustub
pääkohal seda enam kõrge katus mustub.*

*Ja kui just teise kylge pöördä tahan vaate
yks nägemus ees minu silmi ehmuvate:
kuu kitsa, kõvera ja kuldse konksu kyljes
yks väike valge tähekene poodud yles.*

*Pää nagu lapsel magaval tal viltu vajund,
t'ast elu haihtund, rõõmud, naerud juba hajund.
Nü ripub abitult, veel pärast surma vaevas.
Kas nagu maapäülgi, roim syndida võib taevas?!*

19. VI. 29.

II.

*Näe, jälle palju tähti taevas jalutavad
kui musta metsa all parv värskeid valgeid seeni
või niidul ylaseid. Hulk nägematuid, peeni
ja nõtkeid varsi öisi helkjaid kõigutavad.*

*Ja kuud kui katkilöödud kollast alustassi
näen laisalt kaaberdavat keset pilveriiki.
Nyyd märkab mind. Mu hinge pista kiirtepiiki
ta tahab tigidalt. A'ab mõttelõngad sassi.*

*Oh, ammu tean seda: pilget näkku pildu
mul nõuks ta võtnud jälle õhtust hommikuni
et kaugele must lendaks minu põgus uni.
Tal endal kahjurõõmus naer veab näo viltu...*

*Se'st kaugest kiusajast vist iial ei saa lahti:
ta ainus tunnistai mu öise hingevaeva!
Ja kuni äärest ääre läbi matkab taeva
võib kogu öö mu rahutust, mu piina vahti...*

21. VII. 29.

Noorsugu ja rahuaade.

Maailmasõja ohvrid, miljonite inimeste hävitamine, inimsoo kõlblise ja majandusliku kultuuri hukkumine on sundinud kõnelema rahust. Sundinud kõnelema ainult — kuid tegelikult valmistuma sõjale.

Ja valusam sellest on teadmine, et tuhandeid noori kasarmutes ja koolideski nüüd püütakse ikka ja ikka uskuma panna: „rahu on võimalik alal hoida vaid püssitikkude abil.“

Ja nooruse vastuvõtlik, seiklushimuline ning vorminundrite järel igatsev vaim viiakse õppusele vaid selleks, et „omada“ tapaoskust, nüüd ristitud kaitseoskust, vaenlase vastu.

Ja vaenlane on samasugune inimene kui oled sa ise.

Sõda on inimtapmine, jõledus, nagu ta on mõrtsukalikki. Ei ole ime kui omame noorsoo militarismi — nagu välismaadel juba korduvalt märgitud — skoutlus, sõjalised õppused koolides, kasarm, kaitseleit, need on koolid, millest meie noorus peab käima läbi. Ja nagu nooruses üldse ollakse vastuvõtlik, siis suudavad need „koolid“ süvendada küllaltki rahuvastast vaimu noortes. Nii kurb kui see ka on, kuid just noored on need, kes ei usu rahu, — see ei ole võimalik — ütlevad nad. — Vaadake aeglugu, sõdadest koosneb ta ja riikidele on nii palju ülekohut tehtud piiride pärast. . .

Peame valmis olema, on hüüdsõna — kuid valmisolek võib muutuda tegelikuks löömiseks.

Tuleviku sõda, see tuleb ära hoida kõigi väärtuste nimel, mida kultuuri omav inimkond omaks võib nimetada ja sellepärast peaks vastupidiselt toimima.

Jääb tee: peame kasvatama iseendis ja tõusvas nooruses rahu tahet.

Vaid teadlikult ettevalmistatud rahuaate inimesed suudavad kord püsivama rahu maksuma panna kui militaristlikud hävitusrelvad. On seepärast hukkamõistetav koolinoorsoo rakendamine militaristliku vankri ette. Kooli üles-

anded on teised, ta peaks õilsate inimväärtuste tundmisele õpetama, mitte aga soodustama militaristliku sõjavankri vedamist.

Rahu tahte, rahuaate nimel tuleb see teravalt mõista hukka iseseisva nooruse poolt.

Meil Eestis ei ole mingit iseseisvat organisatsiooni, kelle liikmed oleksid veendunud patsifistid, kuid rahvaenamus siiski iial ei poolda sõda. Siit võiks järelduda, et pole vaja mingit kasvatust teadlikuks rahuks. See on ju instinktiivselt inimesis. Kuid see on vale. Teame, massid ei oma tahtejõudu, tegelikku võimu. Kriitilisel momendil võivad kergelt süttuda hävitusinstinktid ja juhid võivad hulgad viia uutesse sõdadesse mingi „ülesande“ või „kaitse“ nimel.

Sellele peame oskama vastu astuda.

Tõusvale intelligentsile ei võimalda kool ega ülikoolgi rahuaadete võltsimatu omamist — seltskonna „vanade“ vabad organisatsioonid on siiaaani passiivsed olnud — jääb üle veel tee, selle inimsoo suurima kohuse levitamiseks noorsoos.

Meie käes, noorsoolased, peab kasvama see seeme suureks ja võimsaks rahuaadete kandjaks inimühinguks. Niikaugele püüdma peaksime, et ÜENÜ roheli-valge lipu all ei peaks leiduma ühtki, keda huvitaks militaristlikud sõjamängud.

Ja et seda õilsat ülesannet viia edule ÜENÜ noorushulkades, oleks vaja, minu arusaamise järgi:

1) ÜENÜ põhikirja vastu võtta klausel: ÜENÜ seisab väljaspool igasugust sõjalikku vaimu ja tegevust. ÜENÜ pühaks ülesandeks on oma liigetest veendunud rahu poolehoidjaid kasvatada.

2) ÜENÜs, ülemaaliselt, maakondlikult ja kihelkondlikult korraldada RAHU PIDUSTUSI omakultuuri pidustuste eeskujul.

3) Osakonnis asutada RAHUSÕPRADE tegevusharu, kelle ülesandeks

jääks teadliku rahuaate levitamine kaas-
inimeste seas.

4) Korraldada ülemaaliselt osakonda-
des iga-aastane RAHUNÄDAL, pidu-
dega, ettekannetega, kõnedega j.m.

Need oleksid algnõuded, töö ise, kui
leidub veendunud tegelasi näitab, mis
suunas tegutseda tuleb. Oleme ju kõik
alles otsijad sellel töö, niihästi vanad
kui ka noored.

Ja meie, kes tahame olla kultuuri
edasivijateks ja paremateks inimesteks,
— meie ei või mööda minna rahuaatest.
Militarismi pooldamine oleks lipu rüve-
tamine, mille eest meie väljas oleme.

See töö ei tasu end säravate au-
märkidega ega kiitusega, vaid teadmi-
ne jääb õigesse töötegijasse: iga veen-
dunud RAHUSÖBER on pandiks püsi-
vamale rahule. Meid on vähe vast nüüd,
kuid varsti saab palju — ja jõudu selleks.

Rich. Peedov

Muljeid Soomest.

2

Edasi õhtu poole kihutab rong. Maha
jäävad Jyväskylä — vaikne semina-
ride ja suvekursuste linnakene — ja Sei-
näjäki — raudtee sõlmpunkt. Nii vagu-
nis istudes hakkad ju vähe aimama Soome
tõelikku suurust: geograafiliselt viies riik
Euroopas ja kümme korda suurem Ees-
tist. Ent ikka saadab sind hallide raud-

kord vallutab vesi — Ida-Soomele omane
suursugune järvmacsik, et kuulsas Tam-
pere-Kangasala piirkonnas — lugi-
jad mälestavad ajalehis kurva õnnetuse
kaudu kuulsaks saanud Näsijärve —
võita ja võluda iga vaatlejat.

Vahetame taas rongi ja siirdume Tam-
perest — Soome tööstuskeskkohast —

Satakunna noored pidulauas.

kivikaljude ja hõreda männistiku ärava-
hetamatult omapärane üldpilt, millesse
siin-seal raamitud üksikud järvpeeglid ja
järvmaastikud.

Seinäjõelt pööre lõunasse — vastu
Soome parimatele põllumaadele. Ent veel

lääne suunas Pori poole, et peatuda
Vammalas — Satakunna noorsooliidu
suvepidustusil.

Vammala on tavaline alevikuga ki-
rikuküla*) umbes 800 elanikuga. Ent Soo-
me ja eriti Satakunna jõukus tundub ki-

*) Soomes on kirikukülad külaelu keskkohi.

rikukülaski. Sillutatud tänavad, elektrivalgustus, uhked kivehitused — alevik on kodusõjas mahapõletatud ja 10 a. jooksul täiesti uuesti ehitatud — keskkool, trükkoda, 4—5 pangamaja, oma kolme vallale ühine häälekandjagi — ettevõtted, mis meie pisilinnadele ülejõu.

Soome noorsooliitudel on ilus komme maakondlikke noorsoopidustusi pidada iga suvel ise kohas. Vammala on selleks eriti sobiv koht ühes Satakunna rahvarikkamas sosis. Eriti veetlev on peoplats Rauta- ja Liekojärvede vahelisel Kaalisaarel. Ülev väljavaade tõstab peotuju ja ilusat laulu täiendab loodusik sümfonia kärestiku kohina ja tuulemängu näol ranna pilliroos. Veetlevust tõstab soomlaste ehtimisoskus. Tervelt 300 lippu ehivad peoplatsi ja jaamateed. Meilegi tuntud kunstnik Karhula kavade järele ehitatud laululava on äärmiselt lihtne, kuid valdav ja ilusaks

Silma torkas nii siin kui ka üldiselt Soomes, moenarruste eitamine. Võlub, eriti naisterahvaste riietuses, lihtsus, puhtus ja otstarbekohasus. Olgugi, et soomlased eestlasist, vähemalt siin, vast viis korda jõukamad, ei märka kusagil moeäärmusi: lühikesi põlvkleite, moevärve ja soenguid. Huulte värvimine ja puuderdamine on üldise põlgutuse all ja „poisipäädki“ näib harva. Sellevastu näib kodumaaline toodang ja kodukäsitööd suuremas lugupidamises. Kuna meil külaski naisnoored palju ehtimisenergiat kulutavad lokkimisele, värvimisele, puuderdamisele ja sellest hoolimata sageli jääb mulje, nagu ei kuuluks isik ja riietus ühte, näib soome näitsik kas töö- ehk puhkepäivil ikka riietusvalmis ja stiilselt ümbrusega ühtekuuluv. Kosmeetilisi vahendeid tarvitamata tõmbab ta räti pää ümber ja kihutab autoga maanteele...

Meie rong polnud kohandatud peole.

Tüübiline noorsookodu Soomes.
Otava Noorsooühingu tööstuskooli maja.

fooniks soome värviküllastele rahvariietele. Lava omapärasust ja ilu lisab õhtupäikese kiirtes sädelev kullatud käbide ornament. Ei puudu ka lava praktilikkus. Nii muutus laulukooride ettekannete järel senine astmeline lava vastavate siseseadete abil mõne minuti jooksul põrandaks võimlemis- ja tantsuesitusile.

Hoolimata asjaolust, et pidustused toimusid maanurgas, oli peorahvast ilmund võrratult — kümnetuhande ümber. Oli pidulisi saja kilomeetri takka ja kaugemalt. On ju Soome taludes — vähemalt Satakunnas — pea igal pool autod tarvitusel ja autode hoiuplatsil näis sõidukeid sadade viisi.

Pidustused olid juba algushoos kui sõidukaas'asega, Tall. seminar käsitöö õpetaja hra Tannebaumiga — kolmas sõidukaaslane prl. Möllits haridusministeeriumist lahkus Tampere — saabusime peoplatsile. Kavatsesime tähelepanu äratamata jälgida ettekandeid, ent juba leidsime sõpru ja oli meid ära tuntud. Meie pidustusil Tallinas oli olnud satakunnalasi. Liidu sekretäri hra Hanhijärvi käsi surus meile esimese sooja satakundliku tervituse, millele järgnes tervitusi ja tutvustusi teiste aatesõprade poolt. Lipuvardasse kerkis soome lipu kõrvale eesti oma ning liidu esimehe hra Karhula poolt hüüti meile soome ja eesti keelset — tänaseni on mulle

mõistatuseks, kust nõidus hra Karhula oma eestikeelse tervitusteksti — „tere tulemast.“ Meie vastutervitused omasid sooja tähelepanu ning keegi armast naisolevus ehtsimeid punaste roosidega. Omalt poolt annetasime meie ühingu märgid Satakunna väljapaistvamaile noorsootegelastele kunstnik Jalmari Karhulale ja põllupidaja Väinö Jutile, milleks mulle mu samas kirjutatud soomekeelset kõnet korrigeeris mu kõrval istuv tundmatu naisülilõpilane. Olgu talle siinkohal tänu selle eest.

Peoeskava erines meie omadest jällegi kõnedega. Neist oli criti valdav noore kirjaniku Arturi Leinose sisukas ja hoogne esinemine ja raidkunstniku E. Cederkreutzi ilusvõõne kõne. Mõlemad üllatasid oma sõnakujude tabavuse ja stiilsusega. Muidugi ei puudunud peo eskavas kehakultuur. Eriti sooja poolehoiu osaliseks said K o k e m ä e noorsooühingu naisvõimlejad. Järgnesid jooksud ja ujumisvõistlused mees- ja naisnoorile.

Üldse oli pidude eeskavas palju ühingu omavaheist võistlustmomente. Võistlesid laulukoorid, orkestrid, spordirühmad. Vabaõhu pidustuste lõppemisel algasid pi-

dustused 5 kinnises ruumis. Võistlesid jälle näiterühmad, kus esimese auhinna päris kohalt Vammala noorsooühing näidendi- ga: „Pukkisen pidot.“ Kõigi viie ruumi sisemine ehtimine oli võisteldav, ning tuli meilgi siin väliskülastajatele öelda mõjukas sõna. Võitis taas Vammala ning oli hoone ehtimine paberist kurekellukestega tõesti ilus ja omapärane.

Üldse valmistatakse Soomes pidusid kaua ja põhjalikult ette ning on neil menu kindlustatud. Neilgi pidustusil oli ettevalmistustööid tehtud päris hirmuäratavalt. Ent tasuks oli nii aineline kui ka moraalne kordaminek. Eriti äratas tähelepanu einelaua — õigem einelaudade — korraldus, kus igasugused road ja keedised üllatasid maitskuse, odavuse ja puhtusega. Ning tarvitajaid oli murruna ja oli einelaudade ümber olnud tegevuses vähemalt 200 inimest ning sissetulekud einelauast, meie oludega võrreldes, päris kadedustäratavad. Autode hoid, jalgrataste hoid, autosõidu õigus peoplatsi piirkonnas — kõik tõi peokassasse raha. Üldtulemus oli puhas ülejääk vist miljoni eesti sendi ümber.

(Järgneb.)

Sportlikul uudismaal.

Vastuvaidlematuks tõsiasi jaoks saab kehalise kultuuri võidukäik meil Eestis. Sport on saamas meie rahvuslikuks küsimuseks. „Just kultuurinimene joobub spordist, sest temas avaldab ta oma tahtejõudu. Ülim sport, üldine lugupidamine spordist on võimalik vaid kultuuris õhkkonnas. Sport, kui järkjärguline, süstemaatiline teadlikkude eesmärkide saavutamine, on kaunimaks ja — võib öelda, ainukeseks praeguste eluviiside juures, harjutuseks tahtejõu arendamisel“, mainib kusagil prof. Tšiš. Meie pole veel lahti pingutustest hoolimata madala moraali, verre imbund eesmärgita mõnulemise mürgist. Kiratseb kõik loov ja edasipüüdev. Kirjandusse, kunsti ja noorsoo hingeallugi tungind „ühepäeva teooria“ jätab eesmärgita lonkama elu,

kahvatuvad ideaalid ja vajuvad küüru nende kandjad.

Võõrutada noorsugu kokkuvarisemisele viivast mürgisest lõbutsemisest, on tulevikku vaatava rahva tahe. Lugu on kurb. Kõigile kultuurkapitalidele vajalik alkohol on linnades ja maal suure osa idealituse ummikusse sattund noorsoo eluhind. Kui vastik on naelutada kinni fakti, näitena, et Tallinna koolipoisid viibides spordiväljal õpetajate eeski lallutavad joobnutena. On vaja anda vastuainena tugevat, kuid kainet lõbu. On vaja istutada võitlustungi ja tegevustahet soise hingeõhuga rahvasse. On vaja sportlikku võistlustahet, puhas sportivaimu!

Seda viimast meil on äärmiselt vähe. Meie sportlaskonna tegutsemist juhib

vaid kõditav hasart, rekord, tsirkuslik lugupidamine publiku, ajakirjanduse võltpaatoslikust kiitusest. Võime sõrmedel lugeda nende nimed, kelle sportlik eesmärk aastate pikkusele vaevale ja hoo-
 lele rajatud, kes vajavad ausat võistlust võistluse enda, võidujanu pärast, kellel kehaharjutustega ühendatud vaimlised pingutused.

Sportlik elu on meil mäda. Seda mitte vaid kasvatamatute, alaväärtuslike sportlaste eneste pärast, pigem küll juhtide — tegelaste sportliku vää-
 arusaamise tõttu. Just juhid on süüd-
 lased praegu meil valitsevas logisevas spordivaimus. Kas oleks neid restora-
 nide rüüstajaid, joodikuid sportlasi, kui organisatsioonid nad ukse taha jätaks. Kuid just orgid hangivad üksteise või-
 du avalikult lubamatute pakkumistega mehi, kes pole meeste nime väärt, kes loomupärase talendi, mitte tahtejõulise
 tegevuse, endaarendamise tõttu, on sa-
 nud teatud kuulsuse. Suured päeva-
 rahad, sõidutasud, teenistuskohad, kor-
 terisisseseaded, vekslite väljaostud, —
 need on meie sportliikumist juhtivate
 organisatsioonide mured. Sarnane olu-
 kord on tugevalt mõjutand ka sportivat
 noorsugu. Iga päkapikkunegi vaatab
 ringi, kus talle rohkem pakutakse, on
 kõrvalise tähtsusega isikliku arengu väl-
 javaated. See on ajavaim, ülekohtune,
 kuid paratamatu.

Spordiliikumise juhtimine on meil
 „tiisikustpõdevate“ linnade käes. Pa-
 randusi võime loota ja ootame terve-
 mast õhkkonnast, maalt. Maal peitub
 meil palju ülesleidmata sportlikku jõudu
 ja tervet tüsedust. Linnas peab igale
 spordipoisilegi, keda kinnissilmadega se-
 ni hellitatud, viisaka kummadusega kät-
 te ulatama mänguabinõud, spordiriistad.
 Maal aga noorusenergia läheb ise spor-
 divälju juurima kannustikust. Kas aga
 neil koplitel = spordiväljadel sportlik
 tegevus areneb soovitatavalt, ei tee mu-
 ret palju meie keskliitudele, sihtkapita-
 lidele, neile on tähtsam paberlikud kur-
 sused, suured bürood jne. Spordi mas-
 siliseks, rahvalikuks muutumine läheb

enam automaatselt või linnade halval
 eeskujul, kui õige spordiseemne külva-
 mise tõttu.

Meie tähelepanekud ja lootused püüa-
 vad tõendada, et saabumas on aeg, mil
 provints, maa kisub ohjad spordis oma
 kätte. Vaadake Skandinaavia maid, lin-
 nades näeme kidurat sportlaspõlve, lok-
 kava kohviku-kõrtsi kultusekõrval, maalt
 aga tulevad tüsedad mehed ja panevad
 kogu ilma imestama. Võtke Paavo Nur-
 mi, Paavo Yrjöla, Tapani Niku, Torleif
 Haug j.t. Oleme veendunud, et meil
 sarnaseid mehi tõuseb külluses, kui spor-
 diseeme jõuab idaneda külanoorsoo joo-
 minguid, kakelusi asendavil teguvälja-
 del.

Külanoorsoo juhtimine spordi juure
 on suure kultuurilise ja sotsiaalse väärt-
 tusega ülesanne. Seni aga, kuni kõigi
 aktiisi ja alkoholi kapitalide jagajad
 õiglusetut maskipalli mängivad, peame
 me ise, kes me eitame sotsiaalseid pah-
 hesid, asuma meie tüseda tõu säilitamist
 õhutama. Noorsoolased, Eesti spordi-
 liikumise kitsapiirilised ja saamatu õhk-
 kond vajab puhastust ja õigustab meie
 eneste avardavate tegevust.

Meie ülesanne pole olemasolevaid
 jõude ühest org-ist teise meelitada, var-
 jatud elukutselikkust tekitada, meie üles-
 anne on uusi jõudusid leida, uusi kas-
 vatada.

Tänavune hooaeg sportlikult on
 ÜENÜ-s olnud erakordselt elav. Tule-
 vaseks hooajaks on kõik eeldused sood-
 sad, et kehakultuur noorsoolaste seas
 ületab kaugelt senise tegevuse.

Ukse ees on aga talv. Kaua on oo-
 dand meie avarate metsade, mäekinku-
 de ja põldude talvine lumemaastik noo-
 rusrõõmsaid, elujõust lõkenduvaid suu-
 satajaid. Talvehooaeg kutsub meid tu-
 badesse laulma, tantsima, kirjandust har-
 rastama, kuid kutsub ka metsadesse,
 põldudele suusatama, jääväljadele uisu-
 tamal!

Noorsoolased, kõikjal! Asugem künd-
 ma ja juurima meie söötis olevat sport-
 likku uudismaad.

—dk.

Dollaritemaa noorpõlv.

Kultuuriliselt on Ameerika noor maa, ta rahvas väljarändanute seguna samuti noor. Sellena on see rahvas nooruslikult energiline, elav, ettevõtlik, suuri tegusid, suuri harrastusi, suuri šeste armastav. Ning oma noorust hindab ta sedavõrd, et vananagi tahab olla noor. Materjaalsed huvid viisid miljoneid asumisele Uude Maailma ning äärmine materjalism iseloomustab seda rahvast praegugi. Kõike valitseb vaim, mille hingeõhuks vaid dollarite kõlin. Seepärast seal esirinnas ka kõik materjaalsed huvid, tagaplaanil vaimlised. Kunst rohkem teenida, rohkem dollareid saada, see on mida õpib, või millele instinktiivselt siirdub ameeriklane. Kuid noorusest peab ta lugu.

„Noored pole kunagi olnud nii nähtaval seisukohal kui praegu,“ mainib üks Ameerika ülikoolijõude, S. Vesley. „Igaüks kõneleb noorusest, püüab kõnelda kui noor ning näida noorena. Põlvpükse kannavad vanadki mehed ja vanaemad värvivad ning puuderdavad end, kannavad lühikesi seelikuid ja lähevad matkama koos tütre-tütardega, lootes, et neid peetakse õdedeks.“

Noorusharrastustest esikohal on kehakultuur, ja näib et mitte just väga teadlikult, pigem küll kehakultuuri kord süvenenud haarangu tõttu. Kui Tallinnas noorsoolase Vendi organiseeritud kirjandusõhtul rahvatung ruume ähvardab laiaks suruda, leiaksime Ameerikas sellastel õhtutel miljonilistes linnades vast kümme-kond noort asjahuvilist, nagu tähendab paljumatkanud Ed. Riisman. Kuid katsuge lugeda neid noori, kes liiguvad spordiväljadel, spordihalledes. Spordil on Ameerikas aukoht ja noorsoole on ta üks olemise peatingimusi. Sellest kõnelevad ülikoolide määratumad staadionid, võimsamad kui ükski Rooma kolosseum. Toredad spordisaalid on samuti teistel koolidel, YMCA-del, YWCA-del ja kirikuilgi. Linnades arvukalt mänguplatse lastele kiigete, redelite, liulaskerennidega ja spordiplatse vanemaile. Isegi koduse võimlemise eest on hoolitsetud: igal hommikul saadavad ringhäälingud kõigile asjastuvi-

tatuile juhatusi, käsklusi võimlemiseks ja selle saatemuusikat. Seetõttu hommikune väga soovitatav võimlemine muutub hulkadel harjumuseks. Ja paratamatud siis ka selle tervitatavad tagajärjed.

Mil määral sport valdab Ameerika noorsoo, ja tütarlastegi meeli, ilmutub sellestki et mõnigi Ameerika kooliplika tahaks olla poiss, et võiks poksida ja olla mõni Tunney, Sharkey või Dempsey. Sageli sooritavad tüdrukud koos poistega neidsamu spordinumbreid peaaegu üheväärselt.

Kuigi Ameerika on keeluseaduse maa, on seal väga tugev noorsoo karskusliikumine. Ja kui püütakse tõendada, et vanemad teid otsivad seadusest mööda hiilimiseks, võidakse noorsoo kohta tõendada julgelt, et see on absoluutselt karskusmeelne. Karskusideal on Ameerika noorsoo raudvara. Kahtlemata esineb siingi erandeid ja arenematud kihid mõnel pool leiavad olevat mehise keeluseaduse rikkumise. Seda „mehisust“ jagavad ka mõnedki üliõpilased, kuid need ei suuda rikkuda üldreeglit.

Tervislik ja majanduslik häaolu kindlustab üldise optimismi, üldise jõukülluse. Ja sellest on leib suur ettevõtlikus, julgus, suurte sihtide püstitamine ja nende kätte võitmine, kuigi viimasteks on enam materjaalsed saavutised, maapealne rikkus, kui vaimline hüvang. Ning Ameerika noorsool on omi suuri eeskujusid, need on Ford, Edison j. t., kelle väärliseks püüavad saada Ameerika noored. Prof. van Dyke tähendab teoses „The Spirit of Ameerika“ et iga karjapoiss võib saada presidendiks kui ta seda suudab. Suure tahtejõu omandamine, enese võimete arendamine, see on Ameerika noorpõlve suurimaid püüdeid.

Ideaaliks on seal enim better living (parem elamine) kui better life (parim elu). See hea elu püüe avaldub kogu kultuurelus, noortegi harrastusis. Maa noortel tegutsevad lugematud maatulundus-klubid piiramata alajaotustega. Nii on neid: seakasvatusklubid, kana-, lamba-, kartuli-, kođuaja-

maisi-, kodumajanduse-, õmbluse- jne. klubid. Linnanoored harrastavad tehnikat, raadiot, autosid, lennumasinaid jne. Nende suurim ideaal hulljulge lendur Lindbergh. Help yourself (aita iseennast) see on Ameerika tee töökusele, tööviljakusele ja iseseisvusele. Paljaste kätega maast madalast algavad oma eluteed sageli dollarmiljonäridegi pojad.

Poliitiliselt on ameeriklane läbi ja läbi demokraat. Ja just oma noorsoo nimel Ameerika ei karda ühtegi fašismi ega kommunismi. Demokraatlikule isetegevusele, omakorraldusele kohanduvad tuhanded noored oma noorte vabariikides.

Hariduslikult on Ameerika noortel väga avarad võimalused ja neid kasutatakse rikkalikult. Ameerika printsiip on, et ei tohi olla üldhariduslikke vahesid, võivad olla vaid erivõimete ja erioskuste vahed. Ülikooliharidus Ameerikas isenesest ei anna mingeid erilisi eesõi-

gusi, selleks on vaja isiklikku oskust. Usuliselt Ameerika noor meie mõttes on teatud määral vanamoeline. On küll usuvabadus, kuid just sellele vastavalt on usuelu elav, noorigi kaasakiskuv. Kõik Ameerika kirikud korraldavad noortele pühapäevakoole, millistel praegu umbes 20 miljoni õpilast, organiseerivad noorte seltse, kirjastavad head usulist kirjandust, algatavad omavahelisi seltskondlikke tutvumisõhtuid jne. Meilgi on hakanud kirikud pöörduma noorsoo poole, asutatakse noorsoo sekretariaate, ent meie usuisade dogmaatilikus on noori eemale tõukav kirikust.

On suur tõsi, et Ameerika üldjoontes elab dollarile, elumõnudele. Kuid seal on siiski omad vaimlised huvid, ideaalid, oma elu filosoofia, kuid teistsugusem kui Euroopas. Seal on tahte ja teo terve, elurõõmus, elujaatav, optimistlik filosoofia, mis omane ka selle dollaritemaa noorusele.

Anonymus.

NOORSOO TÖÖ MAILT.

KILTSI OSAKOND 10. AASTAPÄEVA EEL.

Vanima ÜENÜ osakonnana Virumaal on Kiltsi osakond alati hoogsa ja energilise tegevusega paistnud silma (väljaarvatud 1924 a. kuni k. a. kevadeni). Seepärast pole ka huvituseta vaadelda ta praegust seisu nüüd, kus 29. sept s. a. valiti uus täieõigusline juhatus, kuna seni tegevuse juhtimine seisis ajutise juhatuses kätes. Ajutise juhatusel laiapiiriline tegevuspõld väärib tähelepanu. Ajutine juhatus valiti 14. apr. s. a. koosseisus: esimees: Dr. Adele Krahe, abiesimees: Hilda Ilves, kirjat.: Richard Umelas, abik.: Eduard Peeberg ja laekur: Vilhelmine Kilkson. Esimese ülesandega, soetada osakonnale liikmeid, on ajutine juhatus saanud hästi toime, liikmeid on 60. Oma liikmetele korraldada ta tegevuse alul ka väljasõidu Neerutile. Sissetuleku saamise mõttes on korraldatud kaks pidu, esimese üldsissetulek oli 120 krooni ja teise 160 krooni. Esimesena

kutsus ajutine juhatus ellu spordiharu, millise toimkonda valiti: juhatajaks Richard Umelas, kirjat. Arnold Ilves ja laekah. Leonhard Kruspart. Haru esimeseks korralduseks oli kevadel 2 km. murdmaa jooks. Tähtsamaks oli ka võrkpalli ja võrgu muretsemine, mille ostuks haru liikmed ise raha panid kokku. Suve jooksul korraldatuist neljast volley võistlusest võideti kolm. Kergejõustikus on tegutsenud jooksude, hüpete ja kuulitõukega, kuna üldiselt vähe tegemist on tehtud, mille põhjusena abinõude puudumine. Sügise poole on löödud jalgpalligi ning pühap. 6. okt. s. a. korraldati 3 km. murdmaa jooks suve hooaja lõppemise puhul. Tuleviku jaoks on kavatsusi hulga ja samuti ka lootust, et need teostuvad.

Teise energilisema haruna tegutseb kirjandus- raamatukogu haru, millise toimkonda kuuluvad: juhatajana

Richard Umelas, kirjatoimet. Hilda Ilves ja laekurina Eduard Peeberg. Toimkond avas 7. aug. s. a. Kiltsi lossis oma lugemislaua, milline siiani hää eduga töötanud. Kahe kuu jooksul on lugemislaud avatud olnud 30 öhtut, mille jooksul külastajaid oli 382 s. o. 12 osavõtjat iga öhtu pääle. Lugemislauas on olnud ajalehed: „Päevaleht“, „Waba Maa“, „Virumaa Teataja“, „Vaba Kodanik“, „Jutuleht“ ja „Uudisleht“. Sel kuul avab toimkond ka oma raamatukogu järjekindla tarvitamise. Kiltsi algkooli juhataja hra. N. Toomi lahel loal ja kaasabil anti lugemislaua ruumina talveks kasutada üks tornikamber, mille noorsoolased ise korda seadsid. Korraldatud on ka kaks referaat-öhtut ja kavatsusel ning teoksil on oma ajakirja väljaandmine. Kolmanda haruna tegutseb n ä i t e h a r u, kes tegevust suuremat avaldanud pole, väljaarvatud juhataja Vilhelmine Kilkson, kelle kaasabi pidude korraldamisel vajatav.

Osakonna ajutine juhatus pani aluse veel enne oma tegevuse lõppu rahvatantsude- ja keedu-kursusele.

Eelpool suuremaid tegevusväljendusi vaadeldes, näeme et ajutine juhatus on oskanud elu puhuda tegevusetult seisvasse Kiltsi noortesse ning jääb soovida, et uus juhatus, kelle koosseisus kolm ajutise juhatuse liiget: Dr. A. Krahe, R. Umelas, V. Kilkson ja uutena J. Kull, A. Tedre, suudab ja tahab jätkata tegevust, avades uusi tegevusharusid ja tegutsedes osakonna üldise käekäigu huvides, seda muidugi tegevusharude toimkondade kaasabil.

Edu poole rühivad Kiltsi noored ja nad saavutavad ka kord kindlasti selle, kui neil usku ja kindlust on. Selleks kiltsilastele parimaid õnnesoove Kiltsi osak. läheneva 10 aastase juubeli puhul 8. novembril s. a.

R. J. U.

ÜENÜ Saue osak. on vanemaid osakondi. Asutamise päevaks loeb ta 31. dets. 1921 a. Asutamise ja edaspidiseks asukohaks oli, Saue algk., või n. n. „Valgemaja“, mis asub 1. km. Saue jaamast.

Asutatajaks olid: selleaegne algk juh. hra P. Kochtitsky hrad Joh Seljamägi, J. Alsok, A. Palm, j. t.

Alul töötasid järg. teg. harud: kirjan- dus-, näite-, laulu-, muusika-, spordi- ja aamatukogu. Osak. näiteh. täitis ka ühtlasi Saue algk. pidude eeskavu, mänd- gides selle pidudel kohaseid näidendeid. Osak. pidude sissetul. läks teatud % raamatukogu ja algk. toetuseks. Näitelava muretseti algk. koos. Raamatukogule pandi aas 12. II. 22 a., ja juba 25. II. 22 a. avati see lugemiseks. Raamatuid oli al- gul kogus 68 ja 8 ajakirja.

1. IV. 23 a. asuteti 5 — 6 meheline keelpillide ork., mängijate oma pillidega. Raamatukogu suurenes kiiresti, 68 päält — 367 pääle + ajakirjad. Raamatukogu edaspidi täiend. on otsustatud igast peo sissetul. 50 % sellele anda.

Raamatukogu muudeti rahvaraamatu- koguks. Korraldati täh. ümbr. n. n. „raa-

matupäev“. 1924 a. annetati raamatu- kogu Saue vallale, kes selle võttis üles avalikkude raamatukogude võrku, veel hiljemgi leidis raamatukogu osakonna poolt toetust, 1925 a. 11680 (!) senti ja 1926 a. 2071 senti.

1924 a. algul lõppesid osakonna korral- datud üldhariduslised kursused, mis alga- sid juba 1923 a. ja millest osa võttis 80 isikut. Teised üldhariduslised kursused korraldati 1925 a. mis samuti leidsid elavat osavõttu.

1927 a. tõi osak. ellu uue pöörde. Eelmisel aastal soiku jäänud tegevus hak- kas jälle edenema, ja suurema hooga kui kunagi varem või hiljem.

Kõik ümbruse noored koondasid en- did osak. juure ja asusid igas teg. harus energiliselt tööle, võttes kõigist harjutusist, j.n.e. öhtuist rohkearvuliselt osa. Eriti suurt elavust oli märgata omakultuurharus, mis sel aastal teg. algas väga energilise noorsoolase pr. S. Märka juhatusel. Oli kavatsus korraldada osakonnas omakul- tuuri-päeva. Kuid see suur algatus ei läinud täide soovide kohaselt, sest seda päeva tuli paaril korral vihmase ilma tõttu

lükata edasi. Ja ka lõpuks ei olnud „Jumal Sauelane“, sest jälle tuli päeval vihma. Kuid sellegi poolest läks see päev kaunis hästi korda, — andes nii osavõtjatele, kui ka pidulistele üleva meeleolu. Ka pääle seda päeva, kuni praeguseni, on omakultuurharu kõige rohkem teg. näidanud, mida tuleb kahtlemata osak. ja omakultuurharu energilisema tegelasejuhi, kohaliku algk. õp. pr. S. Märka teeneks lugeda. Ka näite- ja kirjandusharu näitasid 1929 a. rohkem teg., kui endistel aastail. Õpiti rida mitmesug. näidendeid ja kandes neid ette osak. pidudel. Kirjandus haru korraldas järjekindlaid kirjandushuviõhtuid, millistel õhtuil kanti ette mitmesuguseid referaate, nii kohapäälsete kui ka väliste jõudude poolt. Üldse oli iga nädal 3 — 4. kogumis õhtut, millest alati rohkearvuliselt võeti osa. Osak. teg. paisus nii suureks, et jättis teise kohaliku seltsi, (mis asus ka samas ruumes,) täiesti tegevusetu, sest kõik aktiivsemad noored koondusid ainult osak. juure ja ei antud talle mahtigi tegutsemiseks. Kuid see suur hoog pidi saama ka saatuslikuks. Endine osakonna asutaja oli vahepeal sinna seltsi läinud ja püüdis nüüd teistelegi noorsoolastele teha selgeks, et samas ruumis kahel seltsil tegutseda võimata, mispärast õigem oleks osakonda likvideerida. Asi läkski niikaugele, kutsuti kokku osak. likvid. koosolek, kuid likvideerijad kukkusid oma suure ettevõttega haledasti läbi, said poolt kõigest 5 häält. Sellest koosolekust nagu uut jõudu saades hakkas osak. veelgi energilisemalt tööle ja aasta lõppes hästi, liikmeid rohkem kui kunagi varem — 55.

Saduküla noorsoolased mesipuid ehitamas. Seisab par. teine Saduküla agaram noorsooteg. V. Kurs.

1928 a. algas nii, kui eelmine aasta lõppes. Kõik näis vana rada edasi minevat. Olid kirjanduse j. t. harjutusõhtud; peeti 10. III. suurem, aastapäeva, pidu. Kuid pääle aastapäeva pidu hakkas juba avalikult paistma välja, et asi ei ole jälle korras — nagu oleks tahetud osak. olemasolu ja tegevust sumbutada ja salajases hoida. Ei antud soovijaile liikmearte, ja kui anti siis ainult „teatud isikuile“. Asi oli selge: osak. taheti uuesti likvideerimisele viia, kuid seekord juba teatud ettevalmistuste kaudu ja mis neil teatud määral ka kergem näis, sest kaks seda pooldavat isikut valiti juhatusesse. 1 apr. 1928 a. oligi osak. likvid. koosolek koos, ja seekord läks nende „vaga soov“ täide — osak. likvideeriti, aga mitte põhikirja kohaseid teid mööda. Seepärast ei tunnustanud seda Keskjuhatus ja Esitavkogu seaduspäraseks. Asjaga ei tahtnud kuidagi leppida ka tulisemaid ÜENÜ-lasi ja osak. liikme E. Reinde eestvõttel saadeti Keskjuhatusale likvid. üle protestkiri, mille põhjal alustatud juurdLuse tulemus oli, et 4. nov. 1928 a. oli osak. erak. pääkoosolek kokku kutsutud, kus tähistati 1 apr. tehtud otsused ja loeti osak. mitte likvideerituks. Osak. sai omale uued ruumid end. Saue mõisast, mille kasutaja, olles ise osak. esimees, osak. lahkesti vastu tuli, andes ruumid tasuta kasutada. Sellest peale algavad jälle rahulisemad päevad ja osak. võib oma tegevust jätkata. Korraldati Jüriöö mälestuse õhtu, võeti osa juubeli-pidustusist jne.

Osak. kestvuse ajal on olnud: peakoosolekuid — 29., juhatus k. — 75., av. pidusid — 29., perekonna õhtuid umbes 10., liikmeid — 310.

1929 a. on liikmeid üle 30.

Kirjanduslik hooaeg Tallinnas, ÜENÜ-TO kirjandustoimkonna algatusel avati elava osavõtuga kirjandusõhtul 15 okt., mille kavas oli ettekandeid trükisilmumata uudisteoseist, muusikat, laule, humoreske jne. Lähemas kavas on: Knut Hamsuni teoste suurekavaline õhtu, vaidlusõhtud: Remarque'i kuulsa romaani „Läänes seisukord muutusetu“ üle, siis „linnakultuur või lähemale loodusele?“, „kas lõpeb surmaga inimese individuaalne mina?“ Slaavi huumori õhtu ning Mait Metsanurga teoste õhtu 50 a. sünnipäeva puhul.

Stipendiumid noortele. Eesti-Soome vahelise noorte hõimutöö tunnuseks pakub Satakun-

na noorsooliit ühe stipendiumi 500—600 S. marga suuruses Eesti noorele õppimiseks Lääne-Soome rahvaulikoolis. 5—6 isikule võimaldatakse õppemaksust vaba õppimine samas. ÜENÜ keskjuhatus on ettepaneku teinud osakondadele ringkirjaliselt teatavaks.

Harjumaal rahvaulikoolide selts võimaldab kahele noorsoolasele Harjumaalt toetuse õppimiseks eeloleval talvel. Kunda rahvaulikoolis. Stipendiumi suurus a 100 krooni.

Kolga—Jaani osakonna tegevuskava sügis-hooajaks on väga mitmekülgne. Üldised ettevõtted: tegelaste õpiringi asutamine, „Metsatari“ väljaandmine jne. Kirjandusharus: M. Metsanurga õhtu, 1929 a. kirjandusanäituse korraldamine, Soome luule õhtu, rahvalikud loengud, vaidlusõhtud jne. Spordiharus: ping-pong, Maleturniir ja seltskondlikud õhtud. Karskusharus: kohalise keeluse aduse rahvahääletusele viimine (Veerand häälil koos), V. Reimanni mälestamine. Lauluharu: ühislaulu viljelemine, koori asutamine. Näiteharus: näidendite ja deklamatsioonide harjutamine. Kodukultuurharus on selle organiseerimisele ja üksik-asjalise ja huvitava kava teostamisele asutud.

Uusi osakondi. ÜENÜ perre on tulnud juure kaks lootustandvat osakonda. 22 septembril asutati ÜENÜ osakond Elvas, meie ilusas suvituskohas E. Peebo algatusel. Esimesse juhatusse valiti: Olev, Mürk, Leo Peebo, Eugenie Parvoets, Jaan Mürk ja Ed. Pöör. Kutsutakse ellu laulu-, näite-, raadio- esperanto-, ja käsitööharud. Osakonna aadress: Elva, Valga m. 9.

Teine osakond, keda ootab eriti lai tegevusväli, asutati 5. oktoobril Viljandises „Sakala“ toimetusliikme H. Jürissoni algatusel. Kuna Viljandis ühtegi nooruslikku kultuurilist organisatsiooni silmapiiril pole, võime ennustada osakonnale hea korralduse juures suuri töötulemusi. Osakonna juhatuses tegutsuvad: H. Jürisson, Land, Riismandel, Saar ja Treffner. Tegevust algavad kehakultuuri- (algatajad prl. Treffner ja Mager), näite- (prl. Paigaline ja H. Jürisson), male- (Saar), muusika- (prl. Üprus), kirjanduse- (prl. Riismandel) ja omakultuuri- (prl. Sanderkoff) harud.

Osakonna aadress: Viljandi, Lossi 22 (postk. 32)

Käru osak. võistles võrkpallis Salla haridus-seltsi spordisektsiooniga 1. septembril, võites 16:14 ja 15:10. Samad meeskonnad kohtasid 28. septembril ja jälle võitsid kärulased 2:1 (15:10, 8:15, 15:13).

Sport Sael. ÜENÜ Saue osakond korraldas 14. ja 15. sept. osakonna kergejõustiku esivõistlustes, millised olid esimesed sellesarnased osakonnas, seepärast ka kõik paremad saavutused osakonna normid. Osakonna parimaks osutus Aleks. Piilberg seitsme võistleja seast. Tagajärjed

60 mtr. — 1. A. Piilberg 7,9 sek., 2. E. Laumann 8,0 s., 3. Jaan Piilberg 8,1 s.

100 mtr. 1. J. Piilberg 13,2, 2. A. Piilberg, 13,3, 3. Laumann 13,4. 200 mtr. — J. Piilberg 27,2. 2. Laumann 27,4. 3. A. Piilberg 27,5.

500 mtr. 1. J. Piilberg 61,6. 2. E. Reinde 61,7. 3. Laumann 63,0.

1000 mtr. Reinde 3,14,5. 2. Laumann 3,16,0. J. Piilberg 3,16,2.

Kaugushüpe 1. A. Piilberg 5,18, Laumann 4,95, Reinde 4,80

Kolmikhüpe A. Piilberg 10,60 m. 2. Reinde 10,09, Laumann 10,02

Kõrgush. 1. A. Piilberg 130. Kuul — A. Piilberg 9,65. Ketas — J. Piilberg 26 30, A. Piilberg 25,65. Oda — E. Kuuseoks 40,00. 2. A. Piilberg 34,20. Reinde 33,05.

Nädal hiljem korraldas osakond koosviibimise-teeõhtu, kus jagati ühtlasi välja auhinnad. Kõigepealt osak. sekretär E. Reinde andis ülevaate tegevusest märkides raskeid olusid. Sooja poolehoiu võitis spordi kesктоimkonna esitaja R. Pärnpuu tervituskõne, kes andis ühtlasi üle kesктоimkonna auhinna Saue peremale sportlasele. Teelaulale järgnes tants. Üldist head meeleolu tumestas lõpuks külapoiste verine kokkupõrge.

Tallinna osakonna naissportlaste esivõistlustel jooksude meistriks tuli Erna Lemberg, hüpete meister Bedese Jürgenson, viskete meister Netty Melldorf, viievõistluse võitis kolmandat korda Ida Parts, Saavutised: 60 mtr. — Lemberg 8,7, 2. Jürgenson 8,7, 3. Parts 9,0, 100 mtr. — Lemberg 14,2 200 mtr. — Jürgenson 29,4, Lemberg 30,3, Ots 31,1. Kaugushüpe Lemberg 461,2, Jürgenson 460,3. Ots 4,19, 4. Parts 4,10 Kõrgushüpe — 1. A. Melldorf 129,2. B. Jürgenson 1,29. (ÜENÜ rekord, Melldorff riivas, kuid vahehüpetes osutus paremaks.) 3. Ots 126, 4. Parts 126. Kuul — Melldorf 9,13. 2. Parts 7,73 3. Lemberg 7,00. Ketas — Melldorf 26,84 (ÜENÜ rekord) 2. Parts 21,60 3. Lemberg 21,54 Oda — Parts 23,65, Melldorf 22,97, Ots 21,12. Viievõistlusel (kaugus, oda, 60 mtr., ketas, 200 m.) 1. Parts 2880,5 p. 2. Lemberg 2593,7 p. 3. Ots 2490,45, 4. Jürgenson 2297,5, 5. Melldorf 1229,7.

Meeste viievõistluse võitis Lepikson.

ÜENÜ Harju esivõistlused jalgpallis.

Spordi kesктоimkonna algatusel läinud aastal esmakordselt peeti jalgpalli esivõistlusi ÜENÜ Harjumaal osakondade vahel. Osa võtsid Käosalu, Rae, Hõimla ja Tallinna osakonnad. Loobumisvõitude tõttu ilma mänguta meistriks tuli Hõimla, esimest aastat saades rändauhinna omanikuks.

Tänavu osavõtt jälle leige — Aruküla, Hõimla, Tallinna. Esimene võistlus Tallinna - Aruküla jäi pidamata esimese ilmumata jäämise tõttu, kellele arvati kaotus. Hõimla võitis Arukülat 9:0. Mõlemate kaotajate võistlus jäi jälle pidamata ja loobumisvõidu päris Tallinna. Lõpuvõistlus arenes järelikult Hõimla ja Tallinna osakondade vahel ja peeti 8. oktoobril. Hõimla osak. meeskond on end tänavu löönud kõikjal läbi, innukas ja võidutahtelise hingega meeskond on täiesti ringkonna meistri nime vääriline. Tallinna osakonna meeskond, olles ebaühtlane ja põdedes üksikõksust mängu tasapinna parandamise alal ei suutnud olla vastaseks ÜENÜ Harju meistri võistlustel Hõimlale. Lõppvõistlus mõõdus Hõimla meeste ühtlase üleolekuga. Võidubilanssi 6:0 Hõimla ja üldse Tallinna eeskujulikuma jalgpallimängija hingega mees, Kass, märkis 5 väravat ja ühe Roots. Spordi kesктоimkonna karikas läks teistkordse võidu järele Hõimla omanduseks.

KALEIDOSKOOP.

Sorides Ü. E. N. Ü. kümne aasta tegevuse möödumisel mälestuste arhiivis, tuleb meele veel nii mõnigi koomiline või koguni traagikoomiline moment alguse rabelustest, mis siinkohal kirja paneme *).

I.

Kavatseti ette võtta midagi suurt ja vägevat, mis pidi üle aitama kõigist vahepeal tekkinud majandusliikudest raskustest.

Murti kaua pead ja harutati kõiksuguseid plaane, kuid ikka ei tundunud need küllalt suureviisilised ega laiaulatuslikud. Kuidagi kaldusid mõttet viimaks väljasõitudele ja siin tegigi keegi ettepaneku — sõidame Soome! Sõja ajal olid sidemed jäänud Soomega lõdvaks ja Soome tundus sama kaugel kui Ameerika. Igatahes ei olnud siis veel ükski ekskursioon Soomes käinud. Teisest küljest oli aga Soomes suur tõmbejõud, kuna Soomes elukallidus oli Eesti omast kaugelt madalam ja seal igasuguseid asju, eriti kehakatteid, võis omandada tublisti odavamalt.

Nii siis võis loota Soome ekskursioonist elavat osavõttu ja sellega ühes kenat sissetulekut. Ü. E. N. Ü. nimi oleks saanud korruga tuttavaks, osakondi oleks hakanud kiiresti juure siginema jne., jne. Ühe sõnaga kõik tegelased olid suuresti vaimustatud! Oli kavatsus esineda seal oma laulukooriga. Vold. Lezmets tegigi juba tublisti eeltööd selleks.

Ainult kui nüüd luba saaks sõiduks ja leiaks laeva! Ka selles näis õnne olevat. Luba pidi antama ja leiti laevgi. Kõik läks kui lepase reega. Tuju aina tõusis!

Ei nüüd polnud muud, kui sõitjaid registreerima! Sellega oli küll veidi halvem lugu, sest kaasa sõita lubati ainult liikmeil ja organisatsioon pidi nende eest täiesti vastutama. Kuid sellestki loodeti saada üle.

Tallinna osakonna kirjatöimetaja Paul Reimann pani lehte kuulutuse, mis umbes

järgmist teatas: Soome läheb suurem ekskursioon, kaasa võivad sõita kõik Ü. E. N. Ü. liikmed; ülesandmisi võetakse vastu — (tema oma korteris) ja lõppeks, et seal-samas võetaks vastu ka uusi liikmeid.

Kuid nüüd sai vaene Reimann alles peapesu! Mis ta ometi mõtleb! Et meie võtame aina liikmeks vastu ükskõik, kes tuleb!.. Karistus tuli Reimannile iseenesest. Kui Reimann ühel õhtul koju tuli, leidis ta, et alt koridorist hakkas mööda treppi üles minema pikk „saba“, mis lõppes tema korteri ukse taga. Sabas seisis igasugused paksukõhulised ärimehed, täituru spekulandid, turunaised, piiritusekaupkauplejad ja teab kes veel! Ja kõik tahtsid aina Ü. E. N. Ü. liikmeks astuda! Et nemad olla noorsoo liikumise vāga huvitatud, võivad laulda laulukooris või kaasa mängida näitemängus, mida aga soovitakse! Vaene Reimann oli püsti hädas ja, et neist pääseda, hakkas üles kirjutama nimesid. Aga „liikmekandidaadid“ ei piirdunud ainult sellega. Et kui liikmeks astumine, peab ka liikmeraha võtma! Suure vaevaga sai Reimann selgeks teha, et enne peab juhatus liikmeks vastu võtma ja alles siis saab liikmeraha kasseerida. (Muidugi ei võetud neist kedagi liikmeks). Järgmisel päeval oli Reimanni ukse taga juba „saba“, mis ulatas tänavale. Reimann pööras värvavalt tagasi ja põgenes... Järgmisel päeval pani ta sedeli uksele, et sõitjate arv on juba käes ja ka liikmeid ei võeta enam vastu.

Vahepeal läks aga mujal pisi-tasa sõitjate registreerimine edasi. Võeti vastu ka uusi liikmeid, kuid ettevaatlikult ainult soovitusetega ja neid, kes tõesti noorsooliikumises võisid kaasa töötada.

Sõidupäev lähenes. Juba oli käes vajaline sõitjate arvgi. Lubadega oli asi enam-vähem korras.

Äkki tuli katastroof — tuli sealt, kus teda oodatagi ei teadnud. Keegi sai sõnumi laevakompaniist, et laev ei saa sõita: pole kivisüsi!..

Kõik ettevalmistustööd varisesid põrmuks ühe ropsuga!

*) „Kaleidoskoop“ I. osa v. ÜENU juubeli album „Kümme aastat noorpõlve“.

Ei jäädud siiski norutama. Leiti asja huumorlikud küljed ja tehti äpardus naljaks.

Voldemar Leemets haudus välja muusikalise näidendi, mille nimi pidi saama „Soomē sõit.“ Kahe peale kokku sepitse-sime sellest kahevaatusliku asja, mis kar-rigeeris tervet Soomē sõitu ja tema tege-lasi (iseentidki ei jätnud vahele) ja mida nimetasime siis „operilloks.“

„Operillo“ kanti hiljem ette suure edu-ga V. Tartu m. seltsimajas. Rahvas nae-ris südamest. Veel rohkem südamest nae-rsid aga need, kes karrigeeritud tege-lasi tundsid ja sündmusi, mille pihta see käis, teadsid.

„Operillo“ hea edu õhutas seda täien-dama. Kirjutasin juure veel ühe vaatuse,

Vold. Leemets,

ÜENU asutajaid, noorsoolikumise psükooloog ja teoreetik. Praegu viiuldaja „Estonia“ teatris.

mis kujutas ettevõlmistustöid Soome sõi-dule ja tõi lavale ka Reimanni spekulantide saba. Leemets lõi muusika.

Käsikirja oli ilusti valmis. Ainult pal-jundada oli teda veel vaja ja osad mängi-jatele kätte jaotada. Selle töö võttis oma peale üks näitlejaist N. T. Kadus aga ühes käsikirjaga. Läks ja läkski! Järgnesid kohtus tsiviil kahjutasu nõudmised jne., kuid need ei annud käsikirja tagasi ja süüdlaselt väljamõistetud 30.000 marka on ka seni saamata.

Nii lõppes Soomesõit ja tema järel-mäng.

Aastat kaks hiljem teostus Soomesõit aga süiski, sest siis oli juba süsi...

II.

Juba mitut aega ei õnnestunud enam peod. Ikka puudujäägid ja puudujäägid kõigi pingutuste peale vaatamata. Kas-sas oli tubli miinus ja jooksvaid kulusid ei olnud enam millegistki katta. See tegi südame täis.

„Kes kahju kardab, see kasu ei saa“, oisustasime me siis Rud. Saarmanniga ja kavalsesime korraldada niisuguse hiilgava muusika- ja kirjandusõhtu, mis tooks inimesi kokku, kui mesi kärblasi.

Üürisime üheks laupäeva õhtuks 1920. aasta kevadel „Estoonia“ kontsertsaali, pal-kasime terve „Estoonia“ orkestri mängima ja solistidena B. Hanseni ning A. Sälliku, siis terve rea veel teisi kuulsusi küll muu-sika, balleti, kui ka teistel aladel. Kesku-latus selle aastane esimees Alfred Uus pidi kirjanduslikus osas ette kandma oma luuletusi — see oli ainuke tasuta ettekanne.

Kulud tõusid nii suureks, et hirm hak-kas. Aga edasi — kes kahju kardab, see kasu ei saa! Täismüüdud saali juures pi-dime saama ilusa sissetuleku ja saal pidi meil ometi ju täis tulema sarnase hiilgava eeskava juures!

Ohtu nimetasime nooruse sümboliseeri-miseks „Kevade õhtuks“ ja tegime suurt reklaami. Igalt poolt karjus vastu „suur kevade õhtu“, kõigile Riigikogu liigetele saadeti isiklikud kutsed.

Jõudis viimaks see „kevade õhtu“ ise. Tegelased askeldasid saalis ja kõrvalruumi-des. Lillelaudasid seati korda, sest mis on kevade ilma lilledeta!

Algus pidi olema kell 8. Jookseme „onu Sam'iga“ kordamisi kassa juure vaatama, kas juba tekib saba. Ei ühtegi hinge. Hü-va! Küll nad veel tulevad, kell ju ka alles 1/28. Kuid süiski hakkas süda minema vei-di raskeks. Kell 3/48. Ei ikkagi veel midagi. Tohoo hull!

„Sam, me kukume sisse!“

„Kukume vist küll!“

Kell 8. Saalis istub kümmekond ini-mest. Igalpool õudne tühjus. Hirmus! Hirmus!!

Poeme Saarmanniga kuhugile tühja

tuppa, mille uksele puudus link, ja peame nõu. Sisse oleme kukkunud, on kindel! Aga ega hädaldamine asja paranda! Hakkame peale!

Selle kindla nõuga tahame toast välja minna, kuid leiame, et oleme sattunud lõk-

Gustav Härm,

ÜENU leiutaja ja esimesi organiseerijaid. Praegu advokaat Keilas.

su — üks on kinni läinud. Taga huilem! Kuidas nüüd välja pääseda! Pole ühtegi abinõu ukse avamiseks.

Istume Samiga põrandale ja naerame teine-teisele näkku. Naerame meeleheilikku naeru. Akki on ükskõiksus hinges — tulgu nüüd kas ilma lõpp!

Siis tõuseb aga võitlemise tung uuesti. Näeme võtmeaugu läbi mööduvat uksest V. Leemetsi, kes hädalise näoga ringi vaatab — otsib vist meid. Muidugi on nüüd tegelased peata ja nõutud — peakorraldajad kadunud! Arvavad vast, et ära põgenenud ja kõik jätnud saatuse hooleks!

Ühendame endi hääled ja karjume läbi lukuauku:

„Leemets!“

Ei kuule.

Karjume uuesti.

Vaatab imestanult ringi ja tõttab eemale. Ei taipanud.

Kell hakkab lähenema juba 9-le.

Viimaks tuleb päästev nõu. Laename akna küljest raudpulga, pistame selle käelingi auku ja — hurra! — üks on lahti.

Algame kohe ettekannetega — niikui nii juba rahutus üldine. Mängib orkester. Laulavad Benno Hansen ja A. Sällik. Orelil esineb A. Kasemets. Ballet. A. Uusi luuletused.

Kuulajaid on kogunud inimest kaks-kümmend, oma inimestega kokku kolmenelikümmend. Aga las käia! — Kujutame ette, nagu oleks rahvast murdu — kulu on kulu! — — —

Kui siis ühekorra tagajärgi kokku võtsime, leidsime, et asi polnudki väga hirmus. Eelmüügil ära müüdnud piletitega kokku oli sissetulekut veidi rohkem, kui arvasime.

Ruttu organiseeriti paar perekonnaõhnut, väljasõite ja jälle olime vee peal...

Ed. Riisman.

Albumis „Kümme aastat noorpõlve“ ilmunud „Kaleidoskoobi“ esimene osa on kogunud mu pea peale tuliseid süsa*). Asi on halb ja ei tea, kuidas rabeleda välja. Ja vahest on õiguskä G. H-l, kui nüüd järgi mõtlen selle asja üle. Kel on siis hea meel meeletuleta oma äpardusi, kuigi need olnud kümne aasta eest... Aga pean küll vabandama tema ja kõigi ees, et halvasti ei olnud see mõeldud! Oleme kõik teinud omal ajal samuti vigu ja teeme vast veelgi, aga hea on kui me neist kord üle jõuame nii palju, et nende meeletuletamine meid enam sugugi ei torka, vaid nalja teeb. G. H. oli väga innukas organisator, mida mitugi korda oleme maininud ja kui kord üks kõne kraavi läks, ega see veel tähenda, et G. H. halb kõneleja oli! Ta kõneles harilikult kui noorjumal, kuid ainult etteütletajata. Seekord oli aga etteütletaja, kes pani kammitsasse vaba ja suurepärase kõne. Rahu selle kõne põrmule.

Hüva. Ja see koosoleku juhatamise asi. G. H. on iseloomult olnud ikka kangekaelne „nagu eestlane“ kunagi (see on positiivne joon — võib olla, poleks olnud ka ÜENU-d, poleks olnud ta kangekaelne) ja selle kangekaelsusega ajas ta rappa ka koosoleku, tahtes läbisuruda oma tahtmise. Aga te oleks pidanud ainult kuulma ja nägema kuidas ta hiljem koosolekut juhatas; nagu Riigikogu esimees! Kogemused õpetavad.

Loodan, et keegi G. H. kohta sellest kirjutusest ometi halbu järeldusi ei teinud! Taevapärast, see oleks sõna eksitus! G. H. ei tegutse küll juba enam kaheksa aastat ÜENU-s aktiivselt, kuid tal on teised suured tegevusalad, kus tema autoriteet ülekohtuselt kannataks sellise arvamise all. Loodan, et ma käesolevaga kõik tööolud jälle jalle olen seadnud ja oma patud andeks saanud. Eks ju?

*) Ja mis veel huilem: L on sellest toonud „Vaba Maar“ ka väljavõtteid!

Noored neiud,

Noormehed,

Teie olete kindlasti huvitatud enese isiku arendamisest õiges suunas, olete huvitatud kodu kaunitamisest, majapidamisest, käsitööst, riietusest j.n.e. Tellige ajakiri „**EESTI NAINE**“, vastab Teie nõuetele täiesti.

sagedasti murrate pääd, mida kinkida õele, emale, mõrsjale. Tarvitage juhust ja kinkige „**EESTI NAISE**“ aasta tellimine -- see maksab ainult 4 krooni ja Teid tuleatakse meele vähemalt 12 korda aastas. Mujal maailmas peetakse niisugust kingitust väga väärtuslikuks.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused. Nõudke proovinumbreid. Aadr.: Tartu, Jakobi 12.